

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

генерал-майор “22” В.В. БАЛАБІН
2013 р.

ПРОГРАМА

комплексного державного екзамену
курсантів п'ятого курсу Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Спеціальність: 7.03010201 Психологія
Спеціалізація: Військова психологія

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника Військового
інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка з
навчальної роботи

полковник

“18”

В.Л. КИРИК
2013 р.

Розглянута та ухвалена на засіданні
Вченої ради Військового інституту
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Протокол № 3 від 21.11 2013 р.

Київ – 2013

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вивчення навчальних дисциплін комплексного державного екзамену має за мету:

озброїти майбутніх офіцерів знаннями в галузі морально-психологічного забезпечення виконання різноманітних завдань життєдіяльності військ і сформувати вміння діагностування, психологічної підготовки, аналізу соціальних та психологічних явищ, попередження та розв'язання конфліктів; формувати навички та вміння діяльності офіцера-психолога щодо виховання особового складу підрозділу в умовах мирного та воєнного часу.

У результаті вивчення навчальних дисциплін курсанти повинні

знати:

- основні напрямки розвитку гуманітарної та соціальної сфери в Збройних Силах України;
- закономірності функціонування психіки військовослужбовців та психології військових колективів в умовах навчально-бойової діяльності;
- психологічну структуру малих груп, шляхи згуртування військових колективів; психологічний зміст та структуру військової майстерності;
- психологічні основи військової дисципліни, несення бойового чергування, вартової та внутрішньої служби, бойової діяльності, бойової та психологічної підготовки;
- теоретичні та методичні основи виховної роботи в Збройних Силах України;
- психолого-педагогічні основи організації та проведення занять з бойової та воєнно-ідеологічної підготовки;
- організаційну структуру Збройних Сил України, озброєння й бойову техніку видів Збройних Сил;
- організацію, озброєння та тактику дій підрозділів, частин і з'єднань армій іноземних держав, їх слабкі та сильні сторони;
- основні положення з організації, ведення, забезпечення бойових дій, бойове застосування підрозділів, частин та з'єднань;
- організацію та планування бойової підготовки, бойової та мобілізаційної готовності;
- основи організації й тактики дій підрозділів, частин та з'єднань родів військ.

Уміти:

- організовувати та проводити заходи за напрямками виховної роботи, здійснювати морально-психологічне забезпечення повсякденної та бойової діяльності;
- своєчасно прогнозувати, аналізувати, діагностувати соціальні, педагогічні та психологічні явища, попереджувати та розв'язувати конфлікти;
- аналізувати стан військової дисципліни та дисциплінарної практики та вживати відповідних заходів щодо її зміцнення;
- планувати бойову, воєнно-ідеологічну підготовку, виховну роботу;

- організовувати та проводити заняття з психологічної підготовки та індивідуально-виховну роботу;
- формувати моральні цінності та якості захисника Батьківщини;
- забезпечувати необхідні умови росту національної свідомості та самосвідомості у військовослужбовців;
- організовувати бойові дії підрозділів та управляти ними в різних видах бою;
- проводити заняття з тактичної підготовки.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ”

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Поняття “особистість” у військовій психології. Психологічна характеристика військовослужбовця. Психологічні теорії особистості. Основні фактори формування особистості військовослужбовця. Виховання як ведучий фактор формування особистості. Психологічна структура особистості військовослужбовця.

Пізнавальна сфера психіки військовослужбовця та її розвиток у військовій діяльності. Поняття та природа відчуття, сприйняття, уявлення, пам'яті, мови, уваги, мислення. Особливості й види відчуття. Властивості сприйняття. Види уваги, її властивості, стійкість, концентрація, об'єм, розподіл, перемикання. Основні процеси пам'яті та їх сутність. Особливості прояву пам'яті у воїнів, командира. Мислення, його форми й операції. Сутність аналізу, синтезу, порівняння, абстракції, узагальнення, конкретизації, класифікації, систематизації. Мова військовослужбовця та її особливості. Особливості прояву психічних пізнавальних процесів у різних видах військової діяльності.

Емоційно-вольова сфера особистості військовослужбовця та її загартовування в умовах військової служби. Характеристика емоцій людини. Емоції та почуття. Особливості й форми прояву емоцій у різних видах військової діяльності, у бойовій обстановці. Психічний стан. Вплив психічного стану на діяльність і поведінку військовослужбовців. Природа та виявлення жаху в бойовій обстановці. Паніка та заходи для її запобігання. Методика вивчення та врахування психічних станів підлеглих. Воля, її взаємозв'язок з іншими психічними процесами і властивостями людини. Вольові дії. Вольові якості й психологічні умови їх формування у військовослужбовців. Активізація волі в бойових умовах. Воля офіцера і її вплив на вольові вчинки.

Ведучі психічні властивості особистості військовослужбовця та їх вплив на формування провідних рис захисника Батьківщини.

Темперамент. Типи вищої нервової діяльності та темперамент. Класифікація темпераментів та їх психологічна характеристика. Методика виявлення та облік особливостей темпераментів у військовослужбовців у різних видах військової діяльності, в індивідуально-виховній роботі. Характер і темперамент. Характер і діяльність. Найважливіші риси характеру військовослужбовця. Пізнання, оцінка, облік характеру військовослужбовця в навчально-виховному процесі. Здібності. Задатки та здібності. Соціальна природа здібностей. Здібності та діяльність. Структура здібностей. Вивчення й облік здібностей військовослужбовців при підборі за фахом, при формуванні екіпажів та бойових обслуг. Розвиток здібностей у військовослужбовців у процесі військової діяльності.

Зміст понять "методологія", "методика" і "метод" психологічного дослідження. Класифікація основних методів психологічного дослідження особистості військовослужбовця. Процедура та технологія проведення психологічного дослідження. Етнічно-регіональні особливості військовослужбовців та їх врахування у вивченні та вихованні особового складу. Зміст практичної діяльності офіцерів-психологів щодо складання комплексної психологічної характеристики військовослужбовця.

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЯ ВІЙСЬКОВОГО КОЛЕКТИВУ

Генезис та розвиток малих груп, їх соціально-психологічні характеристики. Соціально-психологічні характеристики військового колективу. Сутність та основні елементи програми вивчення військового колективу, основні методи його дослідження. Колективний настрій, властивості, види колективних настроїв. Загальна характеристика традицій.

Соціально-психологічні явища військового колективу та особливості їх прояву. Характерні риси та особливості військового колективу. Динаміка розвитку військового колективу. Поняття "колектив" і "корпорація". Механізми міжгрупової та міжособистісної взаємодії. Особистісні соціально-психологічні феномени малої групи, військового колективу.

Потреби в спілкуванні та визнанні. Міжособистісні відносини в малих військових групах та колективах. Основні принципи взаємовідносин у військових колективах. Психологічна структура та особливості спілкування у військовому колективі. Функції спілкування військовослужбовців та методи його оптимізації. Соціально-психологічні умови формування статутних взаємин у військовому колективі.

Класифікація та аналіз методик дослідження соціальних явищ у військовому колективі: соціометрія, гомеостатичний метод, шкала прийнятності, вимірювання авторитету, метод узагальнення незалежних характеристик. Методика соціально-психологічних досліджень у військовому колективі. Методи вивчення соціально-психологічних явищ у військовому колективі. Соціометричний метод, його види й можливості.

РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ВІЙСЬКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МИРНИЙ ЧАС

Поняття соціалізації, соціально-психологічної адаптації та його категорії у військовій діяльності. Умови оптимальної адаптації військовослужбовця у військовому колективі. Чинники дезадаптації особистості молодого військовослужбовця. Методи та способи корекції поведінки дезадаптованих військовослужбовців.

Умови формування та виявлення акцентуації. Класифікація та аналіз методик дослідження акцентуації характеру. Типологія акцентуації характеру А. Лічко, К. Леонгарда. Типові форми соціалізації особистості. Типи особистості за рисами характеру. Типи акцентуацій за темпераментом.

Регуляція поведінки військовослужбовців. Поняття нормативної поведінки. Нормативна поведінка в умовах військово-професійної діяльності та її соціально-психологічна характеристика. Характеристика проявів девіантної поведінки. Шляхи й заходи психологічного супроводу військовослужбовців з ознаками відхильної поведінки. Психологічні підстави визначення в підрозділі групи посиленого психологічного впливу та особливості її психологічного супроводу.

Індивідуальна та групова психотерапія військовослужбовців, її загальна характеристика. Переваги та недоліки індивідуальної психотерапії в умовах військової діяльності. Групова психотерапія та сфера її застосування у військових підрозділах. Провідні методики індивідуальної та групової психотерапії.

Психологічна сутність морально-психологічного забезпечення бойової підготовки військ. Психологічна структура бойової майстерності, вимоги до неї. Система методів навчання та їх класифікація. Вибір методів навчання залежно від завдань, змісту й специфіки бойової підготовки. Психологічні умови підвищення ефективності бойової підготовки військовослужбовців.

Соціально-психологічна характеристика бойової готовності, діяльності щодо підтримання високого рівня бойової й мобілізаційної готовності. Динаміка ефективності діяльності військовослужбовця на бойовому чергуванні, під час вартової, гарнізонної та внутрішньої служби. Психологічні умови та засоби підвищення ефективності діяльності особового складу на чергуванні, якості несення бойового чергування, варті, внутрішньої служби.

Психологічна сутність понять "військова дисципліна" і "дисциплінованість". Соціально-психологічний аналіз стану військової дисципліни в підрозділі (частині). Психологічні умови порушень військової дисципліни. Дисциплінарна практика як провідний інструмент впровадження військової дисципліни. Психологічний зміст і значення заохочень та стягнень. Психологічна сутність методів опосередкованого виховного впливу на військовослужбовців.

РОЗДІЛ 4. КОНФЛІКТИ У ВІЙСЬКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Сутність, природа й особливості конфліктів у військовому середовищі. Міжособистісний конфлікт, його характеристика та види. Соціально-психологічний аналіз причин внутрішніх і міжособистісних конфліктів у військовому підрозділі.

Міжособистісний конфлікт як соціально-психологічне явище. Види міжособистісних конфліктів у військовослужбовців та шляхи їх вирішення. Етапи розвитку міжособистісного конфлікту та їх психологічний аналіз.

Діагностика конфлікту, його функції, стадії, визначення конфліктних зон у підрозділі. Стратегія та тактика розв'язування конфліктів в умовах військової діяльності. Заходи та засоби психокорекції. Сутність конфліктної ситуації.

Девіантна поведінка як головний чинник нестатутних взаємин. Система психологічних засобів виховної роботи офіцера-психолога щодо попередження та подолання нестатутних взаємовідносин між військовослужбовцями.

Сутність та природа внутрішньоособистісного конфлікту, його передумови перебіг і засоби його діагностики. Внутрішньоособистісний конфлікт як підґрунтя девіантної, делінквентної, суїцидальної поведінки. Технологія розв'язання внутрішньоособистісного конфлікту.

РОЗДІЛ 5. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР

Задачі та зміст психологічного професійного добору в Збройних Силах України. Види психологічного професійного добору та вимоги до них. Професіограма як відправний пункт професійного добору. Методи соціально-психологічного вивчення призовників, кандидатів на навчання у військові навчальні заклади. Психологічний зміст професійного добору військових фахівців.

Принципи оцінки професійної придатності. Поняття критеріїв, їх види, відбір та обґрунтування. Мета, зміст та напрямки військового професійного добору.

РОЗДІЛ 6. ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬК В БОЙОВИХ УМОВАХ

Види психічних станів особистості в бойовій обстановці. Негативні психічні стани військовослужбовця в бойових обставинах. Стрес, його сутність, стадії, наслідки. Види фрустрації. Стрес-фактори бою. Види психотравм військовослужбовців. Психологічні втрати: тимчасові й незворотні та їх вплив на морально-психологічний стан підрозділу. Методика діагностики психічних розладів військовослужбовців та визначення психологічних втрат.

Психологічний зміст та мета оцінки морально-психологічного стану особового складу противника. Етно-психологічна характеристика противника як джерело для визначення його переваг і вад. Вплив бойової обстановки на

моральний дух військ. Психологічні переваги: мета їх оцінки й порядок доведення до своїх військ. Психологічні вади особового складу. Методика оцінки морально-психологічного стану.

Напрямки та умови формування психологічної переваги своїх військ у бойовій діяльності.

Сутність та основні напрямки психологічної підготовки особового складу до бойових дій. Загальна, спеціальна та цільова психологічна підготовка та їх особливості та значення. Методи психологічної підготовки.

Сутність і зміст психологічної роботи в бойовій обстановці. Основні напрямки психологічного забезпечення бойових дій (операцій). Урахування сукупності стрес-факторів сучасного бою. Планування психологічного забезпечення бою. Пропозиції командирів щодо психологічного забезпечення бойових дій. Практичні заходи психологічної допомоги військовослужбовцям.

Основні напрямки психологічної роботи під час наступу, оборони та зустрічного бою. Основні стрес-фактори бою. Профілактична робота щодо попередження фобій, проявів паніки в бою. Спільне й відмінне у психологічному забезпеченні різних видів бою.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛУ”

ТЕМА 1. РОЛЬ І МІСЦЕ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬК

Військові психологія та педагогіка як науки, їх предмет і завдання. Важливість вивчення цих дисциплін для військового фахівця. Галузі застосування психологічних та педагогічних знань у військовій справі. Мета і завдання курсу, структура і методика вивчення дисципліни.

ТЕМА 2. ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ВОЇНІВ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА

Зародження та виникнення системи військового виховання в історії людства. Складові елементи, принципи та порядок організації військового виховання в спартанській та афінській системах. Причини життєстійкості та дієвості спартанської системи виховання. Військове виховання середньовічної Європи. Складові елементи, етапи та принципи виховання рицарів. Зміст та принципи суворовської системи виховання. Системи військового виховання в історії українського суспільства, їх структура та загальна характеристика.

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД В АРМІЯХ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Системи комплектування армій країн світу. Зміст виховання воїнів за поглядами представників НАТО та його національні особливості. Визначення суб'єкту та об'єкту виховання. Структура органів по роботі з особовим складом в США, ФРН, ВБ, Франції. Система організації виховання воїнів. Принципи та методи виховання.

ТЕМА 4. ВИХОВНА РОБОТА В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Сутність, мета і завдання виховної роботи з особовим складом. Структура органів по роботі з особовим складом в Збройних силах України. керівні документи з питань організації виховної роботи в Збройних силах України та їх основний зміст. Основні напрямки та принципи виховної роботи згідно керівних документів. Організація і керівництво виховною роботою.

ТЕМА 5. МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ БОЙОВОЇ ГОТОВНОСТІ

Керівні документи з морально-психологічного забезпечення бойової готовності. Порядок організації та завдання морально-психологічного забезпечення (МПЗ) бойової та мобілізаційної підготовки. Планування МПЗ відмобілізування і приведення в бойову готовність. Документи, що розробляються до плану відмобілізування та приведення в бойову готовність. Сутність, етапи та психодіагностичні методики при організації МПЗ вартової служби. Визначення “груп ризику”.

ТЕМА 6. МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психолого-педагогічна характеристика змісту військової дисципліни, різновиди мотивів дисциплінованої поведінки воїна. Основні напрямки морально-психологічного забезпечення військової дисципліни. Критерії оцінки і показники, які враховуються при оцінці стану військової дисципліни у військовій частині. Класифікація та облік порушень військової дисципліни. Вимоги керівних документів з питань зміцнення військової дисципліни в Збройних силах України. Методика організації та проведення МПЗ військової дисципліни.

ТЕМА 7. МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Сутність і зміст, основні напрямки МПЗ бойових дій. Основи управління МПЗ в умовах сучасного бою. Психологія в державних і військових системах

іноземних країн. Визначення психологічної війни, психологічної операції та психологічної дії та їх місце у військових доктринах держав північноатлантичного союзу. МПЗ бойових дій в російській армії. МПЗ наступу та оборони, особливості МПЗ зустрічного бою. Заходи інформаційної, виховної, соціально-правової роботи, психологічного забезпечення маршу, організації протидії інформаційно-психологічному впливу противника.

Вимоги Концепції МПЗ підготовки та ведення операцій (бойових дій) Збройних сил України.

ТЕМА 8. НЕГАТИВНІ ПСИХІЧНІ СТАНИ В БОЙОВІЙ ОБСТАНОВЦІ

Поняття психічного стану у психологічній науці. Зміст, спрямованість, динамічність, стійкість та інтенсивність морально-психологічного стану. Бойовий стрес: види, фактори, причини виникнення. Методи подолання негативного психічного стану в різних видах військової діяльності. Соціально-психологічна характеристика фрустрації та її типові форми. Страх та засоби його переборення.

ТЕМА 9. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Фактори, які викликають травми психіки військовослужбовців в сучасній війні. Сутність психологічної підготовки особового складу до бойових дій. Особливості та зміст загальної, спеціальної та цільової психологічної підготовки. Методи і засоби психологічної підготовки.

ТЕМА 10. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Обов'язки командирів та їх заступників з виховної роботи щодо морально-психологічного забезпечення діяльності військ в бойових умовах, порядок їх роботи по управлінню процесом морально-психологічного забезпечення в мотострілецьких військах.

Зміст основних документів заступника командира з виховної роботи: текстовий і графічний плани; пояснювальна записка та інші документи. Особливості текстового та графічного планів. Умовні позначки для оформлення графічного плану морально-психологічного забезпечення бойових дій.

Методика роботи заступника командира підрозділу з виховної роботи щодо протидії морально-психологічному впливу противника.

ТЕМА 11. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Мета, завдання і зміст психологічної війни. Довід ведення психологічної війни в локальних конфліктах. Завдання, принципи, методи засоби та порядок роботи командного складу щодо зміцнення морально-психологічного стану особового складу в умовах сучасної психологічної війни.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ навчальної дисципліни “ ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ”

ТЕМА 1. ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Концепція реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року. Етапи реформування і пріоритетні напрями реформування і розвитку Збройних Сил. Удосконалення системи управління Збройних Сил.

Структура, склад і чисельність, забезпечення озброєнням та військовою технікою. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування видів Збройних Сил України на сучасному етапі. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування СВ ЗСУ. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування ПС ЗСУ. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування ВМС ЗСУ.

ТЕМА 2. ПІДГОТОВКА ТА ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МИРОТВОРЧОЇ ОПЕРАЦІЇ

Підготовка підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчій операції. Загальні положення щодо миротворчих операцій. Способи виконання завдань підрозділами при проведенні міжнародних миротворчих операцій.

Поняття, зміст та основні заходи підготовки підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчій операції. Дії підрозділів Збройних Сил України у складі миротворчих сил під час проведення миротворчої операції.

Порядок роботи командира підрозділу щодо прийняття рішення на виконання миротворчих завдань.

Заходи, щодо завчасного попереджувального розгортання миротворчих контингентів у районі конфлікту. Заходи щодо створення в районі конфлікту демілітаризованих зон.

ТЕМА 3. ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ

Основи бойового застосування радіотехнічних військ (РТВ). Системи і засоби озброєння РТВ. Бойові можливості підрозділів РТВ. Принципи бойового

застосування.

Основи бойового застосування зенітно-ракетних військ (ЗРВ). Системи і засоби озброєння ЗРВ. Бойові можливості підрозділів ЗРВ. Принципи бойового застосування.

Основи бойового застосування авіації. Системи і засоби озброєння авіації ППО. Бойові можливості підрозділів авіації ППО. Принципи бойового застосування авіації ППО.

Основи бойового застосування зенітно-ракетних підрозділів Сухопутних військ. Переносні зенітні ракетні комплекси. Зенітні гарматні ракетні комплекси. Стрільба зенітної артилерії. Основи управління вогнем підрозділів.

ТЕМА 4. ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ВИДІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У ЛОКАЛЬНИХ КОНФЛІКТАХ

Досвід застосування механізованих (танкових) підрозділів. Операція «Буря в пустелі». Операція «Лис пустелі». Досвід застосування повітряних сил. Досвід застосування військ ППО у локальних конфліктах з 1970 по 2000 роки. Операція «Союзницька сила».

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ навчальної дисципліни «ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ»

РОЗДІЛ 1. ВВЕДЕННЯ ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Предмет, об'єкт і зміст психології екстремальних ситуацій. Задачі психології екстремальних ситуацій. Короткий нарис становлення і розвитку екстримології. Місце екстримології в системі наук. Визначення екстремальної ситуації. Її характеристики і причини виникнення. Класифікація екстремальних ситуацій. Відмінні характеристики екстремальної і надзвичайної ситуацій.

Вплив екстремальних ситуацій на психічне здоров'я особистості. Відмінні риси теорії криз по Дж. Якобсону. Характеристика типів критичної активності. Робота психолога в осередку надзвичайної (екстремальної ситуації). Екстрена психологічна допомога в надзвичайних (екстремальних) ситуаціях. Психологічні особливості поведінки людини в групі в умовах екстремальної ситуації. Психічні розлади під час і після надзвичайних ситуацій. Психогенні розлади, спостережувані при життєво небезпечних ситуаціях в час і після стихійних лих і катастроф. Періоди розвитку ситуацій, які викликають різні психогенні порушення. Класифікація психогенних розладів. Індивідуальна уразливість і психологічні наслідки травми.

Проведення психотерапії та психопрофілактики у осередку надзвичайної (екстремальної) ситуації. Рекомендації для рятівників, психологів працюючих у осередку надзвичайної (екстремальної) ситуації. Класифікація факторів

викликаних екстремальною ситуацією. Класифікація динаміки психогенних розладів за даними зарубіжних та вітчизняних фахівців.

Масові психогенії в екстремальних ситуаціях. Стихійна масова поведінка людей в екстремальних ситуаціях. Підходи до проблеми пояснення «людського чинника» в період екстремальної ситуації. Метод аналізу «людського чинника» в системному підході. Структура «системного підходу». В.М.Бехтерев про вплив екстремальних ситуацій на психіку людини і про масові явища в період екстремальних ситуацій. Страх, як суб'єктивне переживання. Установки страху. Ситуації, що викликають страх. Подолання страху і стресового стану при автономній ситуації.

Види стресу і їх психологічний зміст. Типи травматичної ситуації і вихід із стресового стану. Техніки екстреної психологічної допомоги. Екстремальні ситуації(насильство) пов'язані з загрозою для життя. Короткий нарис вивчення стресу. Види стресу і їх психологічний зміст. Посттравматичний стресовий розлад: моделі і діагностика. Типи травматичної ситуації і вихід із стресового стану. Визначення насильства і його види.

РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИКЛАДНИХ АСПЕКТІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Психогенні розлади до та після екстремальних ситуацій. Класифікація факторів, що впливають на розвиток та компенсацію психічних розладів при надзвичайних ситуаціях. Психологія тероризму. Стихійна масова поведінка людей в екстремальних ситуаціях. Психологічний дебрифінг. Перша медична допомога постраждалим в екстремальних ситуаціях. Посттравматичний стресовий розлад: моделі та діагностика. Індивідуально-психологічні особливості психолога в осередку екстремальної ситуації та ефективність професійної діяльності. Значення методів підтримання психосоматичного здоров'я для психологів практиків за звичайних та екстремальних ситуацій професійної діяльності. Насильство над жінками. Загальні аспекти консультування жінок-жертв насильства. Насильство над дітьми. Види. Симптоматика. Профілактика. Наслідки насильства над дітьми. Консультування дітей-жертв насильства.

ІІІ. ЛІТЕРАТУРА

Література з навчальної дисципліни
“Актуальні проблеми військової психології”

Основна література:

1. Балашова С.П., Васильєв С.П., Дубровинський Г.Р. Практичний курс військової психології: навчальний посібник. Частина 1. – К.: КНУ імені Т.Шевченка, 2011. – 216 с.

2. Балашова С.П., Кирик В.Л., Лисюк С.Г. Основи психології та педагогіки: Навчально-методичний посібник для курсантів ВВНЗ.- К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 158с.
3. Ягупов В.В. Військова й соціальна психологія: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2000. – 522с.
4. Ягупов В.В. Військова психологія: Підручник. – Київ: Тандем, 2004. – 656с.

Додаткова література:

1. Військові статuti Збройних Сил України. К.: Варта, 2004.
2. Указ Президента України від 12.01.04 № 28 “Концепція гуманітарного і соціального розвитку у ЗСУ”.
3. Указ Президента України від 04.09.98 № 981 “Концепція виховної роботи в Збройних Силах та інших військових формуваннях України”.
4. Наказ Міністра оборони України від 26.04.11 № 223 “Про затвердження Інструкції про порядок організації і проведення військового (флотського) стажування, навчальної, виробничої, ремонтної, корабельної та інших видів практики курсантів (слухачів, студентів) вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів”.
5. Наказ Міністра оборони України від 07.08.13 № 542 “Про введення посад та структурних підрозділів по роботі з особовим складом у Збройних Силах України”.
6. Наказ Міністра оборони України від 19.04.97 № 11 “Про зміцнення військової дисципліни в Збройних Силах України”.
7. Наказ МОУ від 05.05.99 № 142 “Про затвердження Концепції МПЗ підготовки та ведення операцій (бойових дій) ЗСУ”.
8. Наказ МО України від 12.03.12 № 132 “Про затвердження Інструкції з організації вартової служби у Збройних Силах України”.
9. Наказ МОУ від 15.05.12 № 325 “Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України”.
10. Наказ МОУ від 29.06.10 № 336 “Про затвердження Положення про організацію військово-соціологічних, соціально-психологічних та психологічних досліджень у Збройних Силах України”.
11. Інструкція з організації вивчення індивідуально-психологічних якостей військовослужбовців, що прибули до військової частини для відбуття строкової служби в Збройних Силах України. Затверджено начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем ЗСУ 16.09.09.
12. Директива Головнокомандувача Повітряних Сил ЗСУ від 19.02.05 № Д-2 “Про організацію індивідуально-виховної роботи з особовим складом Повітряних Сил ЗСУ”.
13. Методичні рекомендації командирам, штабам, органам з гуманітарних питань щодо профілактики та попередження суїцидальних проявів серед військовослужбовців. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2004.
14. Психологічна робота у підрозділі. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2004.

15. Система роботи військового психолога щодо забезпечення військової дисципліни. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2005.
16. Балашова С.П., Кирик В.Л., Лисюк С.Г. Основи психології та педагогіки: Навчально-методичний посібник для курсантів ВВНЗ. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 158 с.
17. Кубіцький С.О., Черняк А.І., Дубровинський Г.Р., Васильєв С.П. Основи загальної та військової психології і педагогіки: Навчальний посібник. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2006.

Література з навчальної дисципліни
“Морально-психологічне забезпечення підрозділу”

Основна література:

1. Безбах В.Г. Теоретичні основи морально-психологічного забезпечення діяльності Збройних Сил України. К: ВІКНУ, 2008 . – 56 с.
2. Ягупов В.В. Військова й соціальна психологія: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 200. – 522с.
3. Ягупов В.В. Військова психологія: Підручник. – Київ: Тандем, 2004. – 656с.
4. Ягупов В.В. Морально-психологічне забезпечення: Курс лекцій. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. – 349с.

Додаткова література:

1. Конституція України. К.; 2006.
2. Військові статuti Збройних Сил України. К.: Варта, 2004.
3. Указ Президента України від 12.01.04 № 28 “Концепція гуманітарного і соціального розвитку у ЗСУ”.
4. Указ Президента України від 04.09.98 № 981 “Концепція виховної роботи в Збройних Силах та інших військових формуваннях України”.
5. Про Збройні Сили України від 06.12.91 № 1994 12. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9.
6. Про оборону України: Закон України від 06.12.91 № 1932 12. Відомості Верховної Ради України, 1992. № 9.
7. Біла книга 2012: Збройні Сили України (англійська та українська версія).
8. Біла книга 2011: Збройні Сили України (англійська та українська версія).
9. Стратегічний оборонний бюлетень України
10. Наказ Міністра оборони України від 06.02.13 № 78 “Про затвердження Концепції ідеологічної роботи у Збройних Силах України”.
11. Наказ Міністра оборони України від 14.06.13 № 401 “Про затвердження Інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України”.
12. Наказ Міністра оборони України від 20.03.13 № 188 “Про затвердження Інструкції з організації воєнно-ідеологічної підготовки у Збройних Силах України”.

13. Інструкція щодо особливостей організації та ведення ідеологічної роботи у Збройних Силах України. Затверджена заступником начальника Генерального штабу Збройних Сил України 26.04.13.
14. Наказ Міністра оборони України від 19.04.97 № 11 “Про зміцнення військової дисципліни в Збройних Силах України”.
15. Наказ Міністра оборони України від 31.12.99 № 412 “Про оголошення кодексу честі офіцера Збройних Сил України”.
16. Наказ МОУ від 05.05.99 № 142 “Про затвердження Концепції МПЗ підготовки та ведення операцій (бойових дій) ЗСУ”.
17. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 29.10.05 № 166 “Положення про Раду сержантів у ЗСУ”.
18. Наказ МО України від 12.03.12 № 132 “Про затвердження Інструкції з організації вартової служби у Збройних Силах України”.
19. Наказ МОУ від 15.05.12 № 325 “Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України”.
20. Наказ МОУ від 29.06.10 № 336 “Про затвердження Положення про організацію військово-соціологічних, соціально-психологічних та психологічних досліджень у Збройних Силах України”.
21. Типова система роботи керівного складу Збройних Сил України щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку. Затверджена начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 02.07.10.
22. Наказ Міністра оборони України від 08.06.10 № 295 “Про затвердження Концепції військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України”.
23. Наказ Міністра оборони України від 03.06.11 № 306 “Про затвердження Інструкції з організації правової підготовки у Збройних Силах України”.
24. Система роботи органів військового управління, командирів (начальників) щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку серед військовослужбовців військової служби за контрактом. Затверджена начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 15.04.11.
25. Наказ начальника Генерального штабу Головнокомандувача ЗСУ від 29.11.10 № 193 “Про стан організації роботи з сержантським (старшинським) складом ЗСУ та шляхи її вдосконалення”.
26. Директива МОУ від 26.12.06 № Д-57 “Про організацію культурно-виховної, просвітницької роботи та дозвілля військовослужбовців, членів їх сімей, працівників ЗСУ”.
27. Директива Головнокомандувача Повітряних Сил ЗСУ від 19.02.05 № Д-2 “Про організацію індивідуально-виховної роботи з особовим складом Повітряних Сил ЗСУ”.
28. Методичні рекомендації командирам військових частин (підрозділів) щодо організації профілактики порушень статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2003.
29. Система роботи військового психолога щодо забезпечення військової

- дисципліни. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2005.
30. Безбах В.Г., Клименко В.С., Щербінін О.М. Керівні документи з питань організації виховної та соціально-психологічної роботи у ЗС України. Електронний посібник. К.: ВІ КНУ, 2009. <http://www.mil.univ.kiev.ua>

Література з навчальної дисципліни

“Основи бойового застосування підрозділів та частин Збройних Сил України”

Основна література:

1. Военна доктрина України.
2. Довідник з Протиповітряної оборони. – Київ: МО України, Харків: ХВУ, 2003. – 368 с.
3. Основні напрями реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2017 р
4. Противовоздушный бой. Ф.К. Неупокоев М. 1989
5. Тактика: підручник / В.В. Вішняков, Г.А. Дробаха, А.А. Каленський, Є.Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 735с.
6. Тактична підготовка солдата, механізованого відділення і взводу: Навчально-методичний посібник / Мірошніков С.В., Каленський А.А., Шворов С.А., Сморгчов А.Б., Присяжнюк В.А. – К.: Видавництво географічної літератури «Обрії», 2008. – 128с.

Додаткова література:

1. Алексеев А. Анализ боевого применения авиации США в ходе операции "Решительная сила"– Ел. ресурс. – Режим доступу: <http://attend.to/commi>
2. Бойовий статут Сухопутних військ, ч. II, МОУ.
3. Бойовий статут Сухопутних військ, ч. III, МОУ.
4. Горшков А. Высокоточное оружие в операции «Свобода Ираку» // Независимое военное обозрение – 2004 - № 18, С. 6.
5. Єрмошин М.О., Федай В.М. Боротьба в повітрі: Навчальний посібник. – Х.: ХВУ, 2004.
6. Підручник “Тактика” (рота, батальйон), МОУ, Од. інс. СВ., 1997 р.
7. Сокут С. Афганистан: хроника боевых действий // Независимое военное обозрение – 2001 - № 41, С. 5.
8. Стрельников В.К. Средства воздушно-космического нападения противника и их характеристика как целей для войск ПВО. – Харьков: ВИРТА ПВО, 1988. – 413 с.
9. Тактика ВПВО "Основы боевого применения частей родов войск ПВО" КВИРТУ 1987г.
10. Тактика радіотехнічних військ. Курс лекцій// За ред. Ю.І. Рафальського. – Харків: Харківський університет Повітряних Сил, 2005. – 117
11. Ткаченко В.І., Даник Ю.Г., Дробаха Г.А., Карпенко В.І., Пащенко Р.Е., Смірнов Є.Б. Теорія і техніка протидії безпілотним засобам повітряного нападу.

Застосування і перспективи розвитку. Виявлення малопомітних засобів повітряного нападу. – Харків: ХВУ, 2002. – 220 с.

Література з навчальної дисципліни
“Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях”

Основна література:

1. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник. – К.: 2004. – 200 с.
2. Екстремальна психологія: Підручник/За заг. ред. проф. О.В.Тимченка. – К.: ТОВ “Август Трейд”, 2007. – 502 с.
3. Кириленко Т.С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007.-256 с.

Додаткова література:

1. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 240с.
2. Миронець С.М., Тимченко О.В. Негативні психічні стани рятувальників в умовах надзвичайної ситуації: Монографія. – К.: ТОВ “Видавництво Консультант”, 2008. – 232 с.
3. Психологія. За редакцією Ю.Л. Трофімова. К.: Либідь., 1999. – 420с.
4. Макаревич О.П. Психологія регуляції поведінки особистості у складних ситуаціях: Монографія. – К.: Оріяни, 2001. – 233 с.
5. Кудріна Т.С. Психологія мотивації: теорія та експеримент: Навчальний посібник. – К.: 2006. – 214 с.
6. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 580 с.

Розглянута та ухвалена на спільному засіданні кафедри військової педагогіки та психології і кафедри загальновійськових дисциплін, протокол № 5 від 28.11.2013 р.

Начальник кафедри військової педагогіки та психології

Начальник кафедри загальновійськових дисциплін

полковник С.П. ВАСИЛЬЄВ
“ ” _____ 2013 р.

полковник В.К. ШВАБ
“ ” _____ 2013 р.

Розглянута та ухвалена на засіданні Вченої ради військового гуманітарно-лінгвістичного факультету, протокол № __ від __.12. 2013 р.

Начальник військового гуманітарно-лінгвістичного факультету
полковник

Ю.В.ДУЛІЧ

“ ____ ” _____ 2013 р.